

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 4

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 1334 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-aprelda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Organizational Behavior and Leadership.....	12
Ibrokhim Gulomov	
Baliqchilikda klasterlarni tashkil etishning nazariy asoslari.....	20
Olim Murtazayev, Muydinov Olim Bekmuratovich	
Оценка состояния привлечения инвестиций в сферу туризма Узбекистана и механизмы управления	26
Арзиматов Бобирмирзо Зокирджон угли	
Biologik aktivlar buxgalteriya hisobni milliy va xalqaro standartlarga muvofiq takomillashtirish masalalari ...	29
Axmadaliyeva Zebo Abduxalimovna	
Aholi yashash joylarida yong'in risklarini bartaraf etish xizmatlardan foydalanish imkoniyatlari	34
Aziz Zikriyov	
O'zbekistonda ilmiy darajali kadrlar tayyorlash tizimi boshqaruvining tashkiliy tuzilmasi va vazifalari.....	42
Beknaeva Shaxnoza Vladimirovna	
Mintaqaviy turizmning iqtisodiyot rivojlanishiga ta'siri (O'zbekiston turistik xizmatlar bozori misolida).....	47
D. B. O'roqova	
Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ko'paytirishning asosiy yo'llari.....	52
Ibrohimov Boburmirzo Baxtiyor o'g'li, Sayfiddinov Sarvarbek Anvarbek o'g'li	
Sanoat korxonalarining aksiyalar bozoridagi faoliyati tahlili: muammolar va yechimlar	57
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
Qurilishda modernizatsiya va diversifikatsiya qilish asosida yangi ishlab chiqarish quvvatlarini oshirish	65
Islamov Ozodjon	
Sanoat korxonalari innovatsion salohiyatini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish yo'llari.....	69
J. K. Boymurodov	
Mamlakatda yashil iqtisodiyotni rivojlantirish yo'nalishlari	74
Kadixodjayeva Nilufar Raxmatullayevna	
BlokchEYn texnologiyalari yordamida raqamli iqtisodiyotni o'zgartirish	79
Karabayev Rustam Zafarovich, Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida zamonaviy mehnat bozorining rivojlanishi	86
Layli Mirzayeva	
Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirishda investitsion resurslardan samarali foydalanish mexanizmlari.....	90
Luiza Komilovna Xaydarova	
Umumta'lim muassasalari sonining ekonometrik tahlilini pedagogik metodlar yordamida amalga oshirish....	95
Ravshanova Muhayyo Maxmanazarovna	
O'zbekiston tarixiy shaharlarida turistik faoliyati shakllanishi va ularni boshqarishning nazariy asoslari.....	100
Meliqulov G'ayrat Abdug'aforovich	
Iqtisodiy rivojlanish va ilmiy tadqiqot rivojlanishining havo ifloslanish darajasiga ta'siri	107
Murodullayev Kamoliddin Sherzod o'g'li, Sadibekova Bibisora Djapparovna, Turdiqulov Farrux Ravshanjon o'g'li	
Hududlarni rivojlantirish va "yashil iqtisodiyot"ni shakllantirishning ekologik muammolari.....	112
Maxkamov Saidafzal Saidkamol o'g'li, Yigitaliyeva Dilnavo Mansurjon qizi	
Ekoturizm obyektining tasniflanishi va alohida xususiyatlari	118
Qodirov Azizjon Anvarovich	
Mamlakatimiz oliy ta'lim tizimida sifat menejmentidan foydalanishning konseptual asoslari	123
Saidqulova Firuza Farmonovna	
Bo'lajak iqtisodchilarning kasbiy kompetensiyalari.....	127
Shukurova Marifat Xodjiakbar qizi	
Ta'limning bosqichlari va ularning inson kapitalini shakllantirishdagi ahamiyati	131
To'rayeva Hurriyat To'yqulovna	
Hududlarda to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb etish dasturini amalga oshirishda marketingni rivojlantirish yo'llari.....	138
Xamidov O. X., Tojiyeva A. F.	
Investitsiyalar marketingning strategik aspektlari.....	145
Xodjamberdiyeva Dilnoza Bahtiyorovna	
Xorijiy investitsiyalarni jalb etishda investitsion muhit jozibadorligini oshirishga nazariy qarashlar	151
A. Bektemirov, A. A. Abdurahmonov	
Qishloq xo'jaligi raqobatbardoshligini oshirishning ilg'or xorij tajribasi.....	156
Abdulloyev Asliddin Junaydullayevich, Ochilov Narzullo Fayzulloyevich	
Sanoat ishlab chiqarish tizimining investitsion xususiyatlari	161
Yodgorova Xalima To'liqinovna	
Turizm sohasi uchun yuqori malakali kadrlarni tayyorlashda davlat va xususiy sherikchilikning o'zaro bog'liqligi tahlili.....	167
Raxmatov Adxam Itolmasovich	

Mamlakatimizda turizm tashkilotlari faoliyatini qo'llab-quvvatlash maqsadida marketing instrumentlari orqali samarali tizim yaratish.....	171
Suyunova Kamilla Baxromovna	
Qishloq xo'jaligida agrokimyo xizmatlar ko'rsatishning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari.....	175
Tabayev Azamat Zaripbayevich	
Yashil iqtisodiyotga investitsiyalarni jalb qilishni faollashtirish muammolari.....	180
Xomitov K. Z., Masharipova S. R.	
Considerations on the Problem of Illegal Migration and Human Trafficking	185
Azamatova Gulmira Bayirbekovna, Otarbayeva Guljan Kobeyevna	
Sustainable Development and Environmental Economics in Uzbekistan: A Focus on Carbon Pricing and Renewable Energy	188
Muhammadiyev Po'latjon Ilhomjon o'g'li, Urganbayeva Dilnoza Toxtasinovna	
The use of Digital Technologies in the Provision Of Utilities to the Population	194
Mamanazarov Oybek Shomurodovich, Inoyatova Durdona Shoxaydarovna, Alijonov Jamshid Alijon o'g'li	
The Current State of the Digital Economy in the Agrarian Sphere: Problems and Solutions	198
Babadjanov Abdirashid Musayevich	
Behavioral Theory of the Firm.....	203
Egamberdieva Oydin Abror qizi	
The Role of Information Technologies in Increasing the Capitalization of Commercial Banks	209
Egamonova Makhfurat Esanovna	
Финансовые риски в исламском финансировании для внедрения в Республики Узбекистан	213
Абдуллоев Фуркат Олимджонович	
Совершенствование методологии экспертизы инвестиционных проектов	218
Бекимбетова Гулнора Маратовна	
Методические подходы к формированию механизмов стратегического управления развитием химической отрасли.....	225
Бибутова Шахло Саъдуллаевна	
Меры по снижению доли теневой экономики в стране.....	230
Махмудова Юлдузхон Бахромжон кизи, Сафаров Гиёсиддин Абдуллаевич ўгли	
Формирование национальной инновационной системы – одна из приоритетных задач повышения конкурентоспособности Республики Узбекистан	234
Н. М. Махмудов, А. А. Алиев, З. А. Мирзоев	
Мониторинг и анализ современного состояния и развития промышленности в Узбекистане.....	239
Назарова Раъно Рустамовна, Исмоилова Малика Дилшодовна	
Цифровая платформа как инструмент трансформации бизнес-процессов.....	245
Раупов Жамшид Рашидович	
Роль применения ключевых показателей эффективности труда на предприятиях.....	251
Рахматуллаева Шахноза Хамидовна	
Влияние цифровой трансформации на инвестиционную привлекательность Узбекистана.....	257
Саиткамолов Мухаммадхожа Сабириходжа угли, Маркабаева Жансая Айбек кызы	
Организация и координация методической помощи при управлении педагогическими кадрами	263
Хакимова Майя Юрьевна	
Интеграция узбекистана в мировое экономическое содружество путем унификации бухгалтерского учета на основе МСФО	268
Зарипова Саёхат Зафаровна	
Tijorat banklari tomonidan investitsiya loyihalarini moliyalashni rivojlantirish imkoniyatlari.....	273
Abduqodirova Ozoda Anvarjon qizi	
Tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarga ajratilgan kreditlarning joriy tahlili.....	278
Abdusalomov Jaxongir O'ktam o'g'li	
Globalashuv sharoitida mamlakatimizda sug'urta bozorini raqamlashtirishning ahamiyati.....	284
Anvarova Z.	
The Role of Parents and Teachers in Promoting a Healthy Lifestyle in Children	288
Axtamov Djamshed Baxromovich	
A Study of the Importance of Green Economy in Uzbekistan Sustainable Economic Development and its Measurement Indicators in Relation to Environment	293
Ataniyazova Maksuda Baltayevna, Tairova Zarnigor Mamat qizi	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot tuzishning zarurligi.....	298
Avazov Ilxom Ravshanovich	
Foydani soliqqa tortish obyekti sifatidagi iqtisodiy tarkibi.....	303
Axrorov Zarif Oripovich	
Surxondaryo viloyatida aholining uy-joy bilan ta'minlanganlik darajasini tahlili.....	311
Ibragimov Qobil To'xtamishovich	
Review of Methodological Approaches to Enterprises Financial Condition Analysis.....	316
Ismailova Maxbuba Mirxalilovna	

Innovatsion rivojlanish sharoitida xizmat ko'rsatish sohasini tasniflanishining nazariy va ilmiy asoslari.....	321
Masharipova Manzura Alimbayevna	
Korxonalarda benchmarking strategiyalarini qo'llashning ijtimoiy-iqtisodiy mexanizmlari.....	327
Narziyeva Dilafiruz Muxtorovna	
Davlat budjetining soliqlik daromadlari shakllanishini takomillashtirish yo'llari.....	332
O'ktamova Nargiza Narzulla qizi	
Mamlakatimizda sanoat ishlab chiqarishi korxonalarining rivojlanish holati tahlili.....	336
Olimov Maqsudjon Komiljon o'g'li	
Moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobotni moliyaviy hisobotning xalqaro standartlar talablari asosida tuzish.....	341
Pardayeva Zulfizar Alimovna	
Raqamlashtirish sharoitida qo'shma korxonasi faoliyatining tahlili.....	345
Rashidov Jamshid Xamidovich	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanishida oilaviy tadbirkorlikning o'rni.....	350
Raximov Baxromjon Ibroximovich, Saloxiddinov Zuxriddin Nuriddin o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida xizmat ko'rsatishning ilmiy asoslari.....	354
Suyunov Asror Baxtiyorovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida telekommunikatsiya sohasini rivojlantirish ilmiy asoslari.....	358
Toshmatov Salohiddin Zayniddinovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida innovatsiyalarni joriy etishning huquqiy masalalari.....	362
Turg'unov Saloxiddin Jamol o'g'li, Mirzayeva Mohidil Vohidovna	
Zamonaviy sharoitlarda korxonalarning moliyaviy baqarorligini yaxshilash masalalari.....	368
Usmanova Guljahon Ulug'bek qizi	
Franshizalarni jalb qilishda davlat boshqaruvi tizimida marketing tadqiqotlarining ahamiyati.....	373
Xodjayev Anvar Rasulovich	
Transport Decarbonization Strategy.....	379
Yarashova Vasila Kamalovna, Muradov Bekzod Xidirnazar ugli	
Temir yo'l transportida ishlab chiqarish faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirish.....	384
Yermatova Dilnoza Axmadjonovna	
Iqtisodiyotda davlat ishtirokini qisqartirish va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish istiqbollari.....	389
Yuldashev Xusniddin Abdullayevich	
Issiqlik ta'minoti xizmatlarini ko'rsatish samaradorligi va sifatini baholash ko'rsatkichlari tizimi.....	392
Abdulaziz Abdumominovich Matro'ziyev	
Issiqlik ta'minoti xizmatlari sifatiga ta'sir etuvchi omillar va ularni baholash.....	396
Abdulaziz Abdumominovich Matro'ziyev	
Jismoniy shaxslarning mol-mulkiga soliq solishni takomillashtirish.....	401
Abdullayev Zafarjon Alijonovich, Zaydullayev Abduhabib Boliquil o'g'li	
Sug'urta tashkilotlarida hisob siyosatini ishlab chiqishning ahamiyati.....	406
Abduraimova Maftunaxon Axmatovna	
Bank risklarini boshqarishning xalqaro tajribalari.....	411
Abdurasulov Jaxongir Abduvaliyevich	
Tadbirkorlik subyektlari ijtimoiy ma'sulligini ta'minlash mexanizmining amal qilish darajasi.....	418
Bayisbayev Javlon Nurlanovich	
Qishloq aholisining qishloq xo'jaligida bilim va innovatsiyalarni o'zlashtirishiga ta'sir etuvchi omillarni iqtisodiy baholash (Samarqand viloyati misolida).....	423
Bozorova Lobar Nuralevna	
Направления совершенствования инновационных стратегий в деятельности промышленных предприятий.....	429
Дониерова Зухрабону Алишер кизи	
Mol-mulk solig'ining korxonalar faoliyatiga ta'siri.....	434
Qudiyarov Kishibay Ramatullayevich	
Banklar reytingini aniqlash va barqarorligini ta'minlashning ustuvor yo'nalishlari.....	440
Maxmudov Omon Tuxtayevich	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida tijorat banklarining aktiv va passiv operatsiyalarini innovatsion usullar orqali boshqarishni takomillashtirish.....	444
Mo'minova Ma'suda Baxtiyarovna	
Auditorlik tekshiruvini dasturiy ta'minot asosida tashkil etish: muammo va yechimlar.....	449
Nazarova Kamola Sattorali qizi	
Ishlab chiqarish infratuzilmasini rivojlantirishning davlat tomonidan tartibga solish konsepsiyasi.....	455
Normurodov Xusan Eshmaxmatovich	
O'zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning ahamiyati hamda uni rivojlantirish istiqbollari.....	462
Nurullayeva Shaxnoza, Saydullayeva Saodat	
Tijorat banklari inson kapitali samaradorligini baholashda KPI ko'rsatkichlaridan foydalanish mexanizmlari.....	469
Turaeva Mastura Kurbanovna	

Сущность и особенности инвестиционно-строительного процесса	473
А. Бектемиров, Б.М. Абдувалиев	
Tijorat banklarida muammoli kreditlarni boshqarishning dolzarb masalalari.....	480
Saidov Hayotjon Raxmatulloyevich	
Tijorat banklarida kredit operatsiyalari hisobini takomillashtirish.....	484
Sa'dullayeva Asaxon Muzaffarovna	
Ko'p tarmoqli fermer xo'jaliklarining raqobatbardoshlikni baholash usullari	487
Abdulloyev Asliddin Junaydullayevich, Teshayev Mirolim Djumayevich	
Tadbirkorlik subyektlarida soliq yukini optimallashtirish mexanizmi.....	492
To'xsanov Qudratillo Nozimovich	
Davlat sektorida ichki audit tadbirlarini umumiy rejalashtirish	497
Xamidova Z. U.	
Aholi moliyaviy savodxonligini oshirish va uning ahamiyati.....	503
Xudayarova Xurshida Abdunazarovna	
Kambag'allikni qisqartirishning xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	507
Xudoyberdiyev Jamshid Juraboy o'g'li	
Oliy ta'lim muassasalarida buxgalteriya hisobi va ichki auditni takomillashtirish.....	513
Shaymatova Nargiza Ashurovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida sug'urta xizmatlari.....	518
Shodmonova Odina G'ofur qizi	
Fuqarolar davlat pensiya ta'minoti tizimining amaldagi holati tahlili.....	522
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li	
Aholiga bank xizmatlari ko'rsatishning ijtimoiy ahamiyati.....	527
Eldor Uskanov	
Innovatsion boshqaruvning ilg'or xorijiy tajribalari	532
Yusupova Jamila Karamatdinovna	
Neft-gaz korxonalari moliyaviy-iqtisodiy faoliyati natijalari tahlili ("O'ZBEKNEFTGAZ" AJ misolida)	536
Umurzoqov Jamoliddin Sherbekovich	
Korxonalarda savdo marketing faoliyati samaradorligini baholash.....	543
Sobirov Azizbek Avzbekovich	
Moliyaviy firibgarliklarga qarshi kurashishda raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari.....	550
Gadaev Ismat Yadgarovich	
Hududlarda islom iqtisodiyoti tamoyillari asosida amalga oshirilgan investitsion loyihalar: to'siqlar va yechimlar	553
Irgasheva Gulbahor Sodiqovna	
O'zbekistonda investitsiyalardan samarali foydalanish asosida oziq-ovqat sanoati samaradorligini oshirish yo'llari	556
Kobilova Nasiba Xurramovna	
Foreign Economic Relations as a Factor of Effective Functioning of the Economy	563
Bakhodurova Sulkhiya Azizkhodjaevna, Li Marina Rudolfovna, Mukhtarova Donata Ravshanbekovna, Romashkin Roman Anatolyevich	
Modern Approaches to the Organization and Development of the Consumer Services Market.....	568
Musyeva Shoiraz Azimovna	
Ishlab chiqarish siklini qisqartirishning iqtisodiy samaradorligi.....	572
Odina Nabiyeвна Tuychiyeva, Nazarova Latofat Toirjon qizi	
Asalarichilik mahsulotlari bozorida marketing strategiyasini amalga oshirish.....	577
Rashidova Xadicha Tursunaliyevna	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida bank faoliyatini iqtisodiy-matematik modellashtirish yo'llari	583
Raxmanov Mexridin Sindarovich	
Korporativ boshqaruv amaliyoti bo'yicha hisobot tuzish bo'yicha xorijiy tajriba	588
Tashmatov Rustam Xusanovich	
Iqtisodiyotda davlat ishtirokini qisqartirish va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish istiqbollari	594
Yuldashev Xusniddin Abdullayevich	
Iqtisodiyotda turizm o'rnini statistik baholash uslubi.....	597
Zilola Jumanova	
Финансовые риски в исламском финансировании для внедрения в Республики Узбекистан	604
Абдуллоев Фуркат Олимджонович	
Блокчейн-технология и информационная безопасность в цифровой экономике Узбекистана.....	609
Кадилов Алишер Исмаилович	
Цифровая платформа как инструмент трансформации бизнес-процессов.....	613
Раупов Жамшид Рашидович	
O'zbekistonda zamonaviy kabel va sim mahsulotlari ishlab chiqaruvchi korxonalar faoliyatiga nazar	619
Rashidova Odina Olimjon qizi	
Современные тенденции развития валютных отношений в Узбекистане	624
Камалов Камоладдин Кахрамонович	

Sug'urta sohasining O'zbekiston iqtisodiyotidagi o'rni.....	628
Sharobiddin Akramjon Goyibbayevich	
Kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishning xorij tajribasi va undan	
O'zbekistonda foydalanish yo'nalishlari	632
Fayziyeva Aziza Azamat qizi	
Modeling the Stackelberg strategy in a linear model (linear city) Hotteling.....	637
Musayeva Shaira Azimovna, Usmonova Dilfuza Ilkhomovna	
Mulkning kapitallashuvi darajasini iqtisodiy jihatdan amalga oshirish samaradorligini baholash uslublari.....	646
Norboyev Odil Abrayevich	
Tijorat banklarining kredit portfelini amaliy holati va ekonometrik tahlillari: atb "Aloqabank" misolida.....	651
Norov Akmal Ruzimamatovich, Norova Nozima Nabiyevna	
O'zbekistonda "yashil iqtisodiyot" muhitida kreditlash va moliyalashtirish imkoniyatlari	656
Taxir Urkinbayev	
Budjet tashkilotlarida ichki nazorat tizimini tashkil qilishning xususiyatlari.....	660
Abduraxmanov Ramazon Abdullayevich	
Chinese Commercial Banks Experience in Asset Diversification	665
Uktamova Nozima Narzulla kizi	
Sanoat taraqqiyotida ishlab chiqarish korxonalarini ustuvor rivojlantirish istiqbollari.....	669
Yadgarov Akram Akbarovich	
Анализ деятельности коммерческих банков Узбекистана по кредитованию физических лиц.....	675
Базарова Нигора Равшановна	
Mahalliy va xorijiy investitsiyalarni jalb etishning innovatsion jarayonlarga ta'sirini baholash.....	686
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida innovatsiyalarning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari	691
Kuziyeva Nargiza Ramazanovna, Xusanov Faxriddin Jamoliddin o'g'li	
Tashqi mehnat migratsiyasi.....	696
O. N. Djurayev	
Raqamli iqtisodiyotda sanoat tarmog'ining davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishini baholash	701
Otaboyeva Dildora	
Nobank kredit tashkilotlarining moliyaviy xizmatlari sifatini oshirishning xorijiy mamlakatlar tajribasi	707
Raimov Xurshid Muxtorovich	
Tijorat banklarida moliyaviy injiniringni qo'llash istiqbollari	713
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich	
O'zbekiston Respublikasi moliya bozorida tijorat banklari faoliyati: muammo va yechimlar	718
Toymuxamedov Ibroxim Rixsiboevich, Jumaev Islombek Akram o'g'li	
Agrar ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirish yo'llari	725
Boltayev Nurali Shiramatovich, Beglayev Uchqun Xurramovich, Abdiyev Izzat Risqiboyevich	
O'zini o'zi band qilgan shaxslardan olinadigan soliqlarni takomillashtirish orqali	
yashirin iqtisodiyotni jilovlash masalalari	733
Davranov Iskandar Jumayevich	
Iqtisodiy konsentratsiyalarni tartibga solish va nazorat qilishni takomillashtirish.....	740
Luqmanov Sharifxon A'zam o'g'li	
Role of Private and Public Kindergartens in Early Childhood Development	746
Makhmudova Munisakhon Abbos qizi	
"Yashil" enegriya quvvatlarini barpo etish iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash asosi sifatida.....	751
Muminova Elnoraxon Abdukarimovna, Umarova Dilnoza Oybek qizi	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda CVP-tahlilni tashkil etishning muammoli jihatlari	756
Qlichev Baxtiyor Pardayevich	
Korxonada likvidlik riskini minimallashtirish orqali uning moliyaviy barqarorligini saqlab qolish	761
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Развитие международных торгово-экономических связей Республики Узбекистан	768
Ким Татьяна Валерьевна, Гофуржоновна Шахрибону Бахромжон кизи	
Kapital qurilishni boshqarish samaradorligini oshirishning dolzarb masalalari	776
A. Bektemirov, M. U. Sarimsoqov	
O'zbekiston mehnat bozorida yoshlarning ish bilan bandlik darajasini oshirish.....	782
Mambetjanov Qahramon Qurbandurdiyevich, Bahromov Shahzod Fazliddinovich	
Роль имиджа в улучшении инвестиционной привлекательности высших учебных заведений.....	789
Жанзаков Бекзот, Жонузиков Мирзабек	
Innovatsion kichik tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash bo'yicha xorij tajribasi va	
uni mamlakat iqtisodiyotida qo'llash imkoniyati.....	797
Toshaliyeva Saodat Toxirovna, Eshqulova Dilorom Abduravupovna	
Перспективы развития банковского сектора в Узбекистане для иностранных туристов	804
Муминов Шахзод Низомиддинович, Каримова Азиза Махомадризовна	

Innovatsion faoliyat moliyaviy modellari va mexanizmlarini rivojlantirishning konseptual asoslari	808
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
Qishloq xo'jaligi tarmoqlarini innovatsion rivojlantirish bo'yicha xorijiy tajribalar va ulardan respublikamizda samarali foydalanish yo'llari	816
Ishniyazov Baxrom Normamatovich	
Turistik xizmatlarining o'ziga xos xususiyatlari va marketing tadqiqotlari	821
Berdikulova Iroda Rayimqulovna	
Qoraqalpog'iston qishloq xo'jaligi: asosiy muammolar va rivojlanishining ustuvor yo'nalishlari	825
Yeshimbetov Uktamjon Xudaybergenovich	
Iqtisodiyotning erkinlashtirilishi sharoitlarida kichik biznes sektori rivojlanishining imkoniyatlari	834
Botirova R. A., Sirojiddinov I. Q.	
Kriptovalyuta va blokcheyn tadqiqotlari: tendensiyalar va istiqbollar	837
Berdikulov Jurabek	
Bank risklarni monitoring qilish tizimini takomillashtirish	839
Hamroyev Sherzod Axtamovich	
O'zbekiston hududlariga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda ko'p qavatli "yashil" fermer xo'jaliklarini tashkil etishning ahamiyati	845
Turdimuratova Aziza Alisherovna	
Surxondaryo viloyatining mahalliy budjet daromadlarini oshirish yo'llari va uni arima modeli asosida prognozlash	848
Abdunazarova Shahnoza Norqo'chqor qizi	
Qishloq xo'jaligi tarmog'ining mamlakat iqtisodiyotidagi o'rni va undagi tarkibiy o'zgarishlarni statistik baholash	858
Zakirova Umida Maxamadaminovna	
O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatish korxonalarining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati	865
Pardayev Jamshid Muzaffarovich	
Turizm bozorini rivojlantirishda mehnat bozorining tutgan o'rni va ahamiyati	874
Berdikulova Iroda Rayimqulovna, Berdikulov Jurabek	
Проблемы расчета определения и планирования прибыли предприятий в условиях модернизации экономики	878
Алиева С. С.	
Роль применения информационных технологий "BLOCKCHAIN" в совершенствовании системы бухгалтерского учета Республики Узбекистан	883
Холбеков Расул Олимович	
Sanatoriy-sog'lomlashtirish muassasasida ichki audit qanday amalga oshiriladi: usullari	888
Shafkarov Faxriddin Xudayberdievich	
Tashqi savdo operatsiyalarining yagona elektron axborot tizimida umidsiz qarzдорlik masalasi	894
Tashmuxe'dov Dilmirod Mirabzalovich	
Принципы формирования отчета о финансовых результатах в национальной и зарубежной практике	899
Эргашева Шахло Тургуновна	
Xalqaro raqamli integratsiyaning O'zbekiston an'anaviy banklarning raqobat muhitiga ta'siri	909
Abdujabbarov Abdurasul Abdurashid o'g'li	
O'zbekistonda turizm sohasida kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish: muammolar va strategiyalar	917
Eshmurodov Rustam Sayfiddin o'g'li	
Yoshlar turizmini rivojlantirishda ommaviy va alternativ turizmning o'rni hamda volontyorlikning xususiyatlari	920
Allayor Norboyev Ismoilovich	
Parrandachilik statistikasi ko'rsatkichlar tizimini shakllantirishning nazariy asoslari	924
Bobomuratov Imomqul Islamovich	
Iqtisodiyotda kambag'allik darajasini qisqartirishda moliya bozori instrumentlaridan foydalanish imkoniyatlari	929
Shaxnoza Qobilova	
Sohibqiron Amir Temur va Adam Smitning soliqlarga bo'lgan qarashlarining xususiyatlari to'g'risidagi fikrlar	934
Alimov Ilxomjon Ikromovich	
O'zbekiston Respublikasida zamonaviy bank xizmatlarinin rivojlantirish istiqbollari (O'ZMILLIYBANK AJ misolida)	940
Kadirov Laziz	
Milliy barqaror rivojlanish sohasidagi maqsad va vazifalarni amalga oshirishda iqtisodiy indikatorlar tahlili	943
Xoshimov Sobir Murtazayevich	
The Role of Artificial Intelligence in Digital Transformation	947
Raimjonova Madina Asrarovna	

Tadbirkorlikda innovatsion faoliyatni moliyalashtirish masalalari	951
Otaxanov Sardorbek Maxammadali o'g'li	
Tadbirkorlik faoliyati samarasini oshirishda iqtisodiyotni rivojlantirishning strategik yo'nalishlari	954
I. M. Kamoliddinov, Sodiqov Maqsudjon Abdulimovich	
Tadbirkorlik subyektlarini soliq mexanizmi orqali rivojlantirish masalalari.....	957
Akbarov Akramjon Ibroximjonovich	
Yashil investitsiya samaradorligini oshirish masalalari.....	961
Ibrohimov Muhammadjon Abdullajanovich	
Yengil sanoat korxonalarini rivojlantirish va eksport imkoniyatlarini oshirish yo'llari	964
K. M. Umarkulov	
"Yashil" iqtisodiyotni rivojlantirishda tadbirkorlik faoliyati va uning hissasini oshirish masalalari	968
G. T. Mamajanova	
Kichik biznes faoliyatini qo'llab-quvvatlashda mahalliy boshqaruv bilan mushtarak jihatlarining o'ziga xos xususiyatlari	972
Ubaydullayev Akmal Tulkinboyevich	
Aholini ijtimoiy qo'llab-quvvatlashning tashkiliy-huquqiy asoslarini takomillashtirish masalalari.....	978
Tursunov Abdulla Qoraboshevich	
Институциональные концепции устойчивого развития в рамках стратегического управления экономикой региона	982
Сеитова Лейла Пулатовна	
Hududlarda turistik destinatsiyalarni majmuaviy rivojlantirishda raqobatbardoshlik strategiyasini takomillashtirish istiqbollari	990
Mirzayev Abdullajon Topilovich	
Современное состояние развитие системы железнодорожного транспорта	994
Саримсакова Малохат Хикматуллаевна	
Relevance of Benchmarking in Industrial Enterprises	997
Uktamjonova Zulayxo Anvarjon qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida davlat xususiy sheriklik asosida byudjetdan ajratilayotgan mablag'larning holati tahlili.....	1002
Xalilova Sh. G'.	
Направления обеспечения конкурентоспособности во внешнеэкономических связях.....	1005
Ахмедов Икром Акрамович	
O'zbekistonda natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirish mexanizmini rivojlantirish.....	1019
Primova Nigora Ikrom qizi	
Kichik biznes korxonalarida B2B bozorini tizimli tashkil etishning uslubiy jihatlarini.....	1026
Zakirova Gulnoza Qudratovna	
Current Trends in Agrotourism in Uzbekistan: Demand, Needs, and Motives of Agritourists	1030
Iroda Abdieva Gayrat kizi	
Современное состояние достойного труда специалистов транспорта в условиях цифровизации.....	1035
Абдуллаева Нигора Шамсиддиновна	
Обоснование методов оценки совершенствования конкурентоспособности предприятий легкой промышленности	1039
Тухтасинова Мухайё Мирзасултоновна	
Проблемные аспекты трансформации финансовой отчетности бизнеса юридических лиц	1045
Шин Инесса Олеговна	
Cross-Cultural Management is a Separate Field of Science and Discipline.....	1051
Umarova Zulaykho, Rakhmanova Zilola	
Tadbirkorlik subyektlarida xalqaro sifat standartlarini joriy etish tahlili.....	1054
Oqboyev Alisher Rasuljanovich	
O'zbekistonda iqtisodiyotida kichik biznesning o'rni	1058
Jo'rayev Ilhomjon Kamoliddinovich	
Iqtisodiy inqiroz davrida kredit xizmatlari bozorini davlat tomonidan tartibga solishning xorijiy modellari....	1062
Kurbonov Rustam Radjabovich	
Raqamli transformatsiya konsepsiyalari va uning ahamiyati.....	1067
Abdurahmonov Abdumalik Abdurashidovich	
O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tashkilotlarini davlat-xususiy sheriklik asosida moliyalashtirishning istiqbollari.....	1074
Xalilova Shoxsanam G'ayrat qizi	
"EIZ" hududida soliq va bojxona rejimlari uchun imtiyozlarni tahlil qilish	1079
Xusanov Durbek Nishonovich, Djurayeva Iroda Bahrom qizi	
Mamlakatimizda qishloq xo'jaligini lizing asosida moliyalashtirish istiqbollari.....	1083
Aliqulov Mehmonali Salahiddin o'g'li	
Iqtisodiyotni rivojlantirishda sun'iy texnologiyalarning o'rni	1088
Xonova Nodira Fazliddinovna	

O'zbekistonning investitsiya muhiti jozibadorligini oshirish yo'llari.....	1093
Sotimov Yunusbek Turg'unboy o'g'li	
"Yashil" sanoat siyosatini yuritish zaruriyati: bozor nuqsonlaridan milliy xavfsizlikkacha.....	1198
Muqimov Sherari Axmadali o'g'li	
O'zbekiston to'qimachilik sanoatining hozirgi holati tahlili va rivojlantirish istiqbollari.....	1103
Madraximova Gulasal Ro'zimboy qizi	
Improving the Methodology of Econometric Analysis of the Efficiency of Financial Activity of Agricultural Agroclusters of Uzbekistan.....	1108
Ochilov Ilhom Sayitkulovich	
O'zbekistonda "Yashil" iqtisodiyotga o'tish va "Uglerod neytralligiga erishish" strategiyalarining ahamiyati	1116
Pulatov Dilshod Haqberdiyevich, Qulliyev Ulug'bek Mirzayevich, Mamataliyev G'ayrat Chori o'g'li, Bazarov Shodi Abdirahmonovich	
Oziq-ovqat mahsulotlari brend qiymatini oshirishda marketing strategiyalari.....	1123
Xodjiyev Ibroxim Ikramovich	
Актуальные вопросы укрепления доверия населения к банковской системе Республики Узбекистан	1129
Рузибоева Нилуфар Тулкин кизи	
Hududlarda ijtimoiy-iqtisodiy nomutanosiblikni kamaytirish uchun mintaqaviy siyosat vositalarining xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	1135
Normurodov Alibek Anvar o'g'li	
Mintaqa korxonalarining rivojlanish potensialini shakllantirishda innovatsion marketingning o'rni va mohiyati.....	1142
Axmedov Alim Babaniyazovich	
O'zbekistonda turizm sohasini rivojlantirishning ijtimoiy-iqtisodiy jihatlarini tokomillashtirish yo'llari.....	1146
Samandarova Difuza Mansurovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida ishsizlikning iqtisodiy oqibatlari: mavjud muammolar va yechimlar.....	1153
Fatilloev Farrux Farhod o'g'li	
O'zbekiston Respublikasida qishloq xo'jaligi tarmog'iga ta'sir qiluvchi ko'rsatkichlarning iqtisodiy-statistik tahlili.....	1158
Zakirova Umida Maxamadaminovna	
Banklar tomonidan muammoli kreditlar bilan ishlash samaradorligini oshirish yo'llari ("Agrobank" ATB misolida).....	1167
Yusufov Xurshidjon Sharifovich	
Namangan viloyatida don va don mahsulotlari narxini shakllanishining bozor tadqiqoti.....	1172
Bahriddinov Jahongirbek Ravshanjon o'g'li	
O'zbekiston Respublikasi va xorijda tog' turizmini rivojlantirish omillarini qiyosiy baholash	1177
Mavlanov G'olibjon Muhammad o'g'li	
Improving The Effective Use Of Local Taxes And Levies In Tashkent City	1182
Shahzad Zokhidov	
Совершенствование методологии механизмов налогообложения ресурсного налога	1186
Мухиддинов Талат Шайдулло угли	
Tadbirkorlik faoliyatida investitsiya muhitining xususiyatlari va chet el kapitalining jozibadorligi.....	1189
I. M. Kamoliddinov, To'khtasinov Boburbek Yusufjon o'g'li	
Kichik biznes tarmoqlariga investitsiyalarni jalb etish xususiyatlari.....	1194
Abdug'aniyev Murodjon Shavkat o'g'li	
Inson resurslarini boshqarish tizimini takomillashtirish orqali iqtisodiyot tarmoqlarini rivojlantirish.....	1199
Xodjamov Asliddin O'ktam o'g'li	
Organik qishloq xo'jaligiga o'tishning rivojlanayotgan mamlakatlardagi iqtisodiy va ekologik afzalliklari.....	1203
Ahrorov Farhod Baxriddinovich	
Korxonalarda uzumchilik mahsulotlarni ishlab chiqarishda strategik boshqarishda mintaqaviy klaster modellashtirishdan foydalanish.....	1208
Muhitdinov Asror Akobirovich	
Qashqadaryo viloyatida ishsizlik darajasini istiqbolda kamaytirish ssenariylari	1213
Djumayev Zayniddin Axmedovich, Hamdamov Shahzod Ilhom o'g'li	
Kam ta'minlangan oilalarda tadbirkorlik faoliyatini o'ziga xos yo'llari va imkoniyatlari	1219
Tursunov Nozimjon Nosirovich	
Korxonalar samaradorligini oshirishda soliqlar va soliq siyosatining ahamiyati.....	1223
Saida Yuldasheva	
The Contribution of Ecotourism in Developing Gdp in Uzbekistan	1227
Saidova Dildora Nurmatovna, Umarov Husanboy Bahromjon o'g'li, Xolyigitov Umidjon Alijon o'g'li	
Mehmonxonalar faoliyatini moliyalashtirish imkoniyatlarini oshirishda turizmning o'rni.....	1231
Abduraxmanova Ziyoda Abdullayevna	
O'zbekistonda tadbirkorlik subyektlarining barqarorlik reytingini joriy etilishi va undagi asosiy o'zgarishlar tahlili.....	1237
Normurzayev Umid Xolmurzayevich	

Tog' va tog'oldi hududlari qishloq xo'jaligini ixtisoslashtirish va rivojlantirish yo'llari.....	1245
Abdulxayeva Gulshan Maxmudovna	
Правовые основы маркетинговых стратегий акционерных обществ в Республике Узбекистан	1250
Эркинов Шахзод Баходир ўғли	
O'zbekiston Respublikasida tadbirkorlik subyektlarining yashirin iqtisodiyot ulushini qisqartirish hisobiga budjet daromadlari barqarorligini baholash amaliyoti.....	1254
Ikramov Ravshan Amanbayevich	
Uzum-vinochilik mahsulotlari bozorida eksportni diversifikatsiyalash strategiyalaridan foydalanish	1261
Azadova Bonuposhsha Alisher qizi	
Tijorat banklarining moliyaviy barqarorligini ta'minlashning nazariy asoslari.....	1266
Sadikov Iskandar Gayratovich	
Milliy soliq to'lovchilar faoliyatini rag'batlantirishda ikki yoqlama soliqqa tortishni bartaraf etish mexanizmlarini takomillashtirish masalalari.....	1272
Rajapov Shuxrat Zaripbaevich	
Yashil iqtisodiyotni rivojlantirish istiqbollari.....	1277
Qorriyeva Shahnoza Safarboyevna	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni moliyaviy qo'llab-quvvatlashning o'ziga xos xususiyatlari	1281
Jumayeva Gulrux Jo'raqulovna	
Xizmat ko'rsatish sohasini raqamlashtirishning ahamiyati va zaruriyati	1284
Mirzayev Qulmamat Janzakovich, Djurakulov Shoxrux Baxtiyorovich	
Yog'-moy korxonalarining xom ashyo ta'minotini amalga oshirishning zamonaviy konsepsiyalari	1289
Jo'rayeva Nodiraxon Qurbonova	
O'zbekistonda mulkdorlar sinfini shakllantirishning ilmiy-metodologik yo'nalishlari va rivojlanish bosqichlari.....	1294
Berkinov Bazarbay Berkinovich	
O'zbekiston sug'urta bozorini rivojlanishi istiqbollarini ta'minlash omillari.....	1300
X. I. Boyev	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida korxonalar innovatsion faoliyatini boshqarishda jahon tajribasi.....	1305
Saipova Dilnoza Shuxratovna	
Mintaqa sanoatini innovatsion rivojlantirish indikatorlarining iyerarxiyasi.....	1310
Muhammadiyev Sardorbek Shokir o'g'li	
Korxonalarda moliyaviy qarorlarni qabul qilishning muhimligi.....	1315
Allayarov Shamsiddin Amanullaevich, Yoqubov Madaminbek Abdurahim o'g'li	
Mehmonxonalarda boshqaruv tizimi va uni takomillashtirish.....	1320
Qalandarova Gulnoza, Botirova Zumrad	
O'zbekistonda maktab va maktabgacha talim tizimini moliyashtirishni takomillashtirish.....	1324
Boltaboyev Murodbek Aybekovich	
Mehnat resurslarini samarali boshqarishda jahon tajribasi.....	1329
Xonnazarova Dilobar Qutbiddin qizi, Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich	

KORXONALARDA MOLIYAVIY QARORLARNI QABUL QILISHNING MUHIMLIGI

Allayarov Shamsiddin Amanullaevich

Iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti "Menejment va marketing" kafedrasi mudiri

Yoqubov Madaminbek Abdurahim o'g'li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, Iqtisodiyot fakulteti
"Birja ishi" ta'lim yo'nalishi 3-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada kompaniyalar tomonidan qabul qilinadigan moliyaviy qarorlar, moliyaviy qarorlarni qabul qilish jarayonidagi bosqichlar, moliyaviy ma'lumotlar manbalari, moliyaviy qarorni monitoring qilish va baholash, moliyaviy qarorlar qabul qilinishiga ta'sir etuvchi asosiy omillar ko'rib chiqiladi. Kompaniyalarning ma'lum moliyaviy qarorlarga e'tibor berishlari har doim ham amalga oshirilayotgan biznes strategiyasining turiga mos kelmaydi. Xuddi shunday, o'zlarining qisqa muddatli aktivlari va majburiyatlarini samarali boshqaradigan kompaniyalar bozorda uzoq vaqt davomida faoliyat yuritishlari uchun moliyaviy qarorlar qabul qilishga qanchalik ahamiyat berishi lozimligini ko'rib o'tamiz.

Kalit so'zlar: moliyaviy qaror, kichik biznes, raqobatbardoshlik, strategiya.

Abstract: This article examines financial decisions made by companies, stages in the financial decision-making process, sources of financial information, monitoring and evaluation of financial decisions, and the main factors influencing financial decision-making. Companies' focus on certain financial decisions does not always correspond to the type of business strategy being implemented. Similarly, we consider how important companies that effectively manage their short-term assets and liabilities need to make financial decisions in order to survive in the market for a long time.

Key words: financial decision, small business, competitiveness, strategy.

Аннотация: В данной статье рассматриваются финансовые решения, принимаемые компаниями, этапы процесса принятия финансовых решений, источники финансовой информации, мониторинг и оценка финансовых решений, а также основные факторы, влияющие на принятие финансовых решений. Сосредоточение компаний на определенных финансовых решениях не всегда соответствует типу реализуемой бизнес-стратегии. Аналогичным образом мы рассматриваем, насколько важным компаниям, которые эффективно управляют своими краткосрочными активами и пассивами, необходимо принимать финансовые решения, чтобы выжить на рынке в течение длительного времени.

Ключевые слова: финансовое решение, малый бизнес, конкурентоспособность, стратегия.

KIRISH

Moliyaviy qaror moliyaviy menejer tomonidan qabul qilinishi kerak bo'lgan hal qiluvchi qaror bo'lib, qaror tashkilotning moliyalashtirish bo'limiga tegishli bo'ladi. Moliyaviy qaror kompaniyaning investitsiya qarorlarini qabul qilish uchun zarur bo'lgan mablag'larni qarz olish va taqsimlashga qaratilgan.

Moliyaviy qarorlar qabul qilishning ahamiyati haqida to'xtaladigan bo'lsak:

Birinchidan, moliyaviy qarorlar aktivlardan uzoq muddatli foydalanish bilan bog'liq. Ushbu aktivlar ishlab chiqarish jarayonida juda foydali hisoblanadi. Ishlab chiqarilgan mahsulotni sotishdan ham foyda olinadi. Shunday qilib, bu to'g'ri qarorlar bo'lishi mumkin. Uzoq muddatda biznesning o'sishi qanchalik katta bo'lishi uchun qaror shunchalik samarali bo'lishi kerak ^[1]. Bundan tashqari, bu biznesning kelajakdagi istiqboliga ta'sir qiladi.

Ikkinchidan, katta miqdorda jalb qilingan mablag'lar. Mablag'lar ushbu biznes qarorining asosidir. Asosiy vositalar to'g'risidagi qarorlar kapitalni budjetlashtirish kontekstiga kiritilgan. Bu aktivlarga katta sarmoya kiritiladi. Agar bu qarorlarda kamchilik bo'lsa, bu haqiqatan ham tanqis manba bo'lgan kapitalning katta yo'qotilishiga olib keladi.

Uchinchidan, xavf bilan bog'liq. Kapitalni budjetlashtirish bo'yicha qarorlar xavf bilan birga keladi. Xavf omilining unda ishtirok etishining ham ikkita sababi bor. Birinchidan, bu qarorlar uzoq vaqt davomida tahlil qilinadi va shuning uchun bir necha yil davomida kutilayotgan foyda kutiladi, bu esa hatto tebranishlarga olib

keladi. Bu noto'g'ri bo'lib chiqishi mumkin bo'lgan insoniy taxminlar. Ikkinchidan, og'ir sarmoya jalb qilinganligi sababli, qaror qabul qilingandan keyin uni o'zgartirish juda qiyin.

To'rtinchidan esa, qaytarib bo'lmaydigan qarorlar. Ushbu qarorlarning tabiati qaytarilmasdir, bir marta qabul qilingandan keyin uni isloh qilib bo'lmaydi. Misol uchun, agar shakar zavodi tashkil etilgandan so'ng, egasi uni almashtirishni o'ylagan bo'lsa, bu maqsadda foydalanilgan eski texnika va boshqa asosiy vositalar zararga sotilishi kerak [2]. Bunday holda, katta yo'qotish uning egasiga to'g'ri keladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Biznes ikkita asosiy narsani tashkil qiladi: pul va biznesning samarali ishlashi uchun qaror. Pulsiz kompaniyaning omon qolishi va qarorlarsiz pulning omon qolishi imkonsiz bo'lishi mumkin. Kompaniyaning ishlash muddati butunlay ma'muriyatning son-sanoqsiz qarorlariga bog'liq. Ehtimol, eng muhim narsa pul bilan bog'liq. Pul bilan bog'liq qarorlar "moliyaviy qarorlar" deb ataladi.

Bundan tashqari, moliyalashtirish qarori mablag'larni jalb qilish mumkin bo'lgan ikkita manbadan olinadi - birinchi navbatda kompaniyaning o'z mablag'lari, masalan, ustav kapitali, taqsimlanmagan foyda. Ikkinchidan, korporativ obligatsiyalar, ssudalar, qimmatli qog'ozlar va h.k. ko'rinishida tashqi tomondan qarz mablag'larini jalb qilish hisoblanadi. Moliyaviy qarorning maqsadi kapitalning optimal tuzilishini muvozanatlashdir. Moliyaviy qarorlarni boshqarishda va nazorat qilishda har bitta kompaniyada moliyaviy menejerlar faoliyat yuritadilar. (1-jadval).

1-jadval: Moliyaviy menejerlar qabul qilishi kerak bo'lgan asosiy moliyaviy qarorlar [3]

№	Moliyaviy qarorlarning turlari	Moliyaviy qarorlarga ta'sir etuvchi omillar
1	Investitsion qaror	• korxonaning pul oqimi: agar tashkilot tadbirkorlik faoliyatini boshlasa, u dastlabki bosqichda katta miqdorda kapital qo'yishni boshlaydi. Shunga qaramay, tashkilotga hech bo'lmaganda kundalik xarajatlarni qoplash uchun daromad manbai zarur bo'ladi. Shunday qilib, korxona ichida barqaror pul oqimi bo'lishi kerak; • foyda: korxonani boshlashning asosiy mezonlari daromad olish, lekin bundan tashqari foyda olishdir. Korxonani tanlashda eng muhim mezonlar foyda tabiatiga nisbatan tashkilotning daromadlilik darajasini o'z ichiga oladi. Masalan: agar A loyiha 10% va B loyiha 15% daromad keltirishi aniqlansa, B loyihasi ustunlik berish kerak; • investitsiya mezonlari: har xil investitsiya takliflarini baholash uchun biznes uchun kapitalni budjetlashtirishning turli tartiblari qo'llaniladi. Eng muhimi, ular investitsiyalar, foiz stavkalari, pul oqimlari va takliflar bilan bog'liq bo'lgan daromadlar darajasi bo'yicha hisob-kitoblarga asoslanadi. Ular eng yaxshi taklif bo'yicha qaror qabul qilish uchun investitsiya takliflariga qo'llaniladi.
2	Moliyalashtirish qarori	• xarajat - mablag'larni jalb qilish narxi bir manbadan boshqasiga farq qiladi. Masalan, kapital odatda qarzga qaraganda qimmatroq; • naqd pul oqimi pozitsiyasi - pul oqimining yaxshi pozitsiyasi qarz mablag'laridan foydalanish qulayligini anglatadi; • iqtisodiy holat - iqtisodiy yuksalish davrida moliyani osongina ko'tarish mumkin, retsessiya esa moliyani ko'paytirishni qiyinlashtiradi; • risk - turli xil moliyalashtirish manbalari bilan bog'liq xavf bir xil emas. Qarzga olingan mablag'lar foiz sifatida egasining fondiga qaraganda ko'proq xavfni o'z ichiga oladi; • flotatsiya qiymati - bu qimmatli qog'ozlarni chiqarish bilan bog'liq xarajatlar, masalan, prospektidagi xarajatlar, andarraying to'lovi va komissiya yoki vositachilik haqi.
3	Dividend bo'yicha qaror	• aksiyadorlarning afzalliklari - dividend miqdorini aniqlashda aksiyadorlarning afzalliklari hisobga olinishi kerak. Agar bu miqdor aksiyadorlar kutganidan juda past bo'lsa, tashkilot obro'siga ta'sir qiladi. Bu esa har bir tashkilot oldini olishi kerak bo'lgan xavf; • daromad - yuqori dividend stavkasi barqaror daromadga ega bo'lgan tashkilotlar tomonidan e'lon qilinishi mumkin; • dividendlarning barqarorligi - tashkilotlar dividendlarni quyidagicha barqarorlashtirishga harakat qilishadi. Shunday qilib, kichik o'zgarishlar tufayli dividend ulushida hech qanday o'zgarish bo'lmasligi kerak; • soliq siyosati - dividendlarga yuqori soliq, tashkilotlar odatda kamroq dividend to'lashlarini anglatadi. Agar soliq stavkalari pastroq bo'lsa, vaziyat teskari bo'lar edi; • o'sish istiqbollari - agar tashkilotning taxminiy o'sish istiqbollari qisqa vaqt ichida yaxshi bo'lsa, dividendlar miqdori past bo'ladi; • pul oqimi - dividendlarni e'lon qilishda tashkilot yetarli miqdorda naqd pul mavjudligini ta'minlashi kerak. Shunday qilib, tashkilotning pul oqimining holati e'tiborga olinishi kerak bo'lgan hal qiluvchi omil hisoblanadi.

Bundan tashqari, moliyaviy qarorlar qabul qilish jarayoni ham muhim ahamiyatga ega. Moliyaviy qarorlar qabul qilish jarayoni nima va u nima uchun muhim degan savol tug'ilishi mumkin. Moliyaviy qarorlarni qabul qilish jarayoni - bu jismoniy shaxslar va korxonalar uchun resurslarni taqsimlash, risklarni boshqarish va moliyaviy maqsadlarga erishish bo'yicha tanlov qilishning tizimli yondashuvidir. Bu muhim, chunki u moliyaviy qarorlarning yaxshi ma'lumotga ega bo'lishini, strategikligini va uzoq muddatli maqsadlarga mos kelishini ta'minlashga yordam beradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maqolada zamonaviy boshqaruvda korxonalarda moliyaviy qarorlarni qabul qilishning muhimligi va ulardan samarali foydalanishning xususiyatlari tahlil qilindi. Tadqiqot jarayonida nazariy manbalarni o'rganish, moliyaviy qarorlarni amalga oshirishda tizimli strategiyalarning o'rnini hamda ulardan foydalanishni takomillashtirish bo'yicha ma'lumotlar berib o'tilgan.

NATIJA VA MUHOKAMA

Moliyaviy qarorlarni qabul qilish jarayoni o'z ichiga ma'lum bir bosqichlarni qamrab oladi va quyidagilar moliyaviy qarorlarni qabul qilish jarayonidagi bosqichlar hisoblanadi ^[4]:

- Moliyaviy maqsadlarni aniqlash
- Tegishli moliyaviy ma'lumotlarni yig'ish
- Moliyaviy ma'lumotlarni tahlil qilish
- Muqobil yechimlarni ishlab chiqish
- Eng yaxshi moliyaviy strategiyani tanlash
- Tanlangan strategiyani amalga oshirish
- Qarorni monitoring qilish va baholash

Moliyaviy qarorlar qabul qilishning birinchi bosqichi haqida to'xtaladigan bo'lsak, bu bosqich moliyaviy maqsad va vazifalarni aniqlash hisoblanadi. Jismoniy shaxslar uchun bu maqsadlar pensiyaga chiqish, uy sotib olish yoki bolaning ta'limini moliyalashtirishni o'z ichiga olishi mumkin.

Biznesning moliyaviy maqsadlari esa korxonalar uchun moliyaviy maqsadlar rentabellikni oshirish, bozor ulushini kengaytirish yoki pul oqimini yaxshilashni o'z ichiga olishi mumkin. Moliyaviy ma'lumotlar manbalari bu aniqlangan moliyaviy qarorlar qabul qilish uchun to'g'ri va dolzarb moliyaviy ma'lumotlarni to'plash juda muhimdir. Ushbu ma'lumotlar bank ko'chirmalari, investitsion hisob qaydnomalari va moliyaviy hisobotlar kabi turli manbalardan olinishi mumkin.

Aniq va dolzarb ma'lumotlarning ahamiyatiga to'xtalsak, aniq va dolzarb moliyaviy ma'lumotlarga ega bo'lish samarali va ishonchli qarorlar qabul qilish uchun juda muhimdir, chunki u jismoniy shaxslar va korxonalarga moliyaviy sog'lig'ini tushunishga va potensial imkoniyatlar yoki muammolarni aniqlashga yordam beradi.

Moliyaviy ma'lumotlarni tahlil qilishga bevosita moliyaviy nisbatlar va ko'rsatkichlarni aniqlashni aytishimiz mumkin. Moliyaviy ma'lumotlarni tahlil qilish moliyaviy ko'rsatkichlar va ushbu ko'rsatkichlarni hisoblash hamda sharhlashni o'z ichiga oladi, bu esa shaxs yoki kompaniyaning moliyaviy ko'rsatkichlari, likvidligi, to'lov qobiliyati va rentabelligi haqida ma'lumot beradi.

Pul oqimi tahlili esa naqd pul oqimi tahlili likvidlikni boshqarish va moliyaviy majburiyatlarning bajarilishini ta'minlash uchun zarur bo'lgan pul mablag'larining kirib kelishi va chiqishini tushunishga yordam beradi.

Xavfni baholash turli qarorlarning potensial moliyaviy oqibatlarini baholashni va bu oqibatlarining yuzaga kelish ehtimolini tushunishni o'z ichiga oladi.

Muqobil yechimlarni ishlab chiqish jarayonida moliyaviy maqsad va vazifalar aniqlangandan so'ng, tegishli moliyaviy ma'lumotlar to'plangan va tahlil qilingandan so'ng, muqobil yechimlarni ishlab chiqish zarur bo'ladi. Bu istalgan moliyaviy natijalarga erishish uchun turli strategiyalarni ishlab chiqishni taqazo etadi va quyida bir nechtasini ko'rib o'tsak ^[5]:

- Har bir strategiyaning ijobiy va salbiy tomonlarini baholash. Har bir potensial strategiya o'zining afzalliklari va kamchiliklari, shu jumladan strategiya bilan bog'liq xavf darajasi va investitsiyalarning potensial daromadi uchun baholanishi kerak.

- Eng yaxshi moliyaviy strategiyani tanlash. Eng yaxshi moliyaviy strategiya shaxs yoki tashkilotning moliyaviy maqsadlari va vazifalariga mos kelishi, ularning xavf-xatarlarga chidamliligini hisobga olishi va investitsiyalarning eng yuqori potensial daromadini ta'minlashi kerak.
- Tanlangan strategiyani amalga oshirish. Eng yaxshi strategiya tanlanganidan so'ng, uni amalda qo'llash zarur. Bu investitsiyalar kiritish, xarajatlar sxemalarini o'zgartirish yoki moliyalashtirishni qidirishni o'z ichiga olishi mumkin.
- Moliyaviy qarorni monitoring qilish va baholash. Moliyaviy strategiyani amalga oshirgandan so'ng, uning samaradorligini kuzatish va kerakli moliyaviy maqsad va vazifalarga erishishda samaradorligini o'lchash juda muhimdir.
- Strategiyaga tuzatishlar va takomillashtirishlar kiritish. Samaradorlikni o'lchash asosida moliyaviy strategiyaning samarali bo'lishini va istalgan natijalarga erishishni ta'minlash uchun tuzatishlar va takomillashtirishlar kiritish zarur bo'ladi. (2-jadval).

2-jadval: Moliyaviy qarorlar qabul qilinishiga ta'sir etuvchi asosiy omillar

№	Moliyaviy qarorlar qabul qilinishiga ta'sir etuvchi asosiy omillarning turlari	Tavsifi
1	Shaxsiy omillar	Shaxsning moliyaviy bilim va savodxonlik darajasi moliyaviy qarorlar qabul qilishga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin.
2	Iqtisodiy omillar	Iqtisodiy sharoitlar va bozor tendensiyalari moliyaviy strategiyalarning muvaffaqiyatiga ta'sir qilishi mumkin va qaror qabul qilish jarayonida hisobga olinishi kerak. Foiz stavkalari va inflyatsiya moliyaviy qarorlarga ham ta'sir qilishi mumkin, chunki ular vaqt o'tishi bilan qarz olish narxiga va pul qiymatiga ta'sir qiladi.
3	Normativ va huquqiy omillar	Soliq siyosati moliyaviy qarorlarni qabul qilishga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin, chunki ular turli xil investitsiya opsiyalarining soliqdan keyingi daromadlariga va korporativ moliyaviy qarorlarga ta'sir qiladi. Moliyaviy qoidalarga rioya qilish jismoniy shaxslar va korxonalar uchun juda muhim, chunki rioya qilmaslik jarimalar solinishi va obro'siga putur yetkazishi mumkin.

Bundan tashqari, moliyaviy qarorlar qabul qilish uchun vositalar va texnikalar ham mavjud. Masalan, moliyaviy rejalashtirish dasturi jismoniy shaxslar va korxonalarga moliyaviy ma'lumotlarini tartibga solish, budjet dasturlarini ishlab chiqish va kelajakdagi moliyaviy natijalarni prognoz qilishda yordam beradi. Keyingisi esa, budjetlashtirish va prognozlash vositalari hisoblanadi. Budjetlashtirish va prognozlash vositalaridan batafsil moliyaviy rejalar va prognozlarni yaratish, jismoniy shaxslar va korxonalarga moliyaviy ahvolini tushunish va asosli qarorlar qabul qilishda yordam berish mumkin ^[6].

Bilamizki, har bir korxona moliyaviy qaror qabul qilayotganda ma'lum bir risklarni hisobga oladi. Inobatga olingan risklarni kamaytirish maqsadida ko'pchilik kompaniyalar risklarni boshqarish usullaridan foydalanadi. Masalan, diversifikatsiya va xedjirlash kabi risklarni boshqarish usullari jismoniy shaxslar va korxonalarga moliyaviy qarorlarning mumkin bo'lgan salbiy oqibatlarini yumshatishga yordam beradi.

Shuni ta'kidlab o'tish kerakki, qaror qabul qilish jarayonida moliyaviy mutaxassislarining roli kattadir. Moliyaviy maslahatchilar va mutaxassislar moliyaviy qarorlarni qabul qilish jarayonini boshqaradigan shaxslar va korxonalarga qimmatli yo'l-yo'riq va maslahatlar berishi mumkin. Shuningdek ular qat'iy ta'lim, tajriba va axloqiy talablarga javob beradigan va mijozlarga keng qamrovli moliyaviy rejalar va strategiyalarni ishlab chiqishda yordam beradigan mutaxassislar hisoblanadi ^[7].

Moliyaviy mutaxassislar bilan ishlashning afzalliklariga to'xtaladigan bo'lsak, moliyaviy mutaxassislar bilan ishlash jismoniy shaxslar va korxonalarga ko'proq ma'lumotli moliyaviy qarorlar qabul qilishda yordam berishi mumkin, chunki bu ekspertlar o'z tajribalari va bilimlari asosida tushunchalar, yo'l-yo'riqlar va tajribalarni taklif qilishadi.

Har bir tashkilot yoki kompaniya korporativ ijtimoiy mas'uliyat va barqarorlikka alohida ahamiyat berishlari lozim. Korporativ ijtimoiy mas'uliyat va barqarorlik tashabbuslari moliyaviy qarorlar qabul qilishda tobora muhim omillarga aylanmoqda, chunki kompaniyalar o'z qarorlarining ekologik, ijtimoiy va boshqaruv ta'sirini hisobga olishlari zarur.

XULOSA

Moliyaviy qarorlar biznes jarayoniga umuman olganda, kompaniyalarning rivojlanishiga qanchalik ta'sir ko'rsatishini va ularning faoliyati uchun qanchalik muhim ekanligini yuqorida ko'rib o'tdik. Shuning uchun har bitta kompaniya moliyaviy barqaror bo'lishi, bozorda raqobatga bardoshli bo'lishi uchun moliyaviy qarorlar qabul qilish jarayoniga alohida ahamiyat berishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Redmond, B. (2017). Strategic Decision-Making: An Introduction to Bounded Rationality And The Influence Of Cognitive Errors, 21–25.
2. Kase, L. (2010). Great Leaders are Great Decision-Makers Three Qualities to Take the Paralysis out of Decision Analysis. Graziado Business School. 13(4), 11–19.
3. Fredrickson, J.W., 1984. The Comprehensiveness of Strategic Decision Processes: Extension, Observation, Future Decisions. Academy of Management Journal, 27, pp. 405–409.
4. Burke, L. A. (2009). Taking the Mystery Out of Intuitive Decisions, Academy of Management Executives, 13 (4); 81-84.
5. Dikalo S.V. (2014). Upravlenie finansovymi resursami promyshlennykh predpriyatii [Financial Resources Management in a Manufactural Enterprise]. Vserossiiskii ekonomicheskii zhurnal, 1, 188-189.
6. Sawady, E., & Tescher, J. (2008). Financial Decision Making Processes of Low-Income Individuals. Author, pp. 29.
7. Van Auken, P. & Howard, E. (1993). A factor analytic study of the perceived causes of small business failure, Journal of Small Business Management, vol. 31(4), p. 43-47.
8. Fredrickson, J.W., 1984. The Comprehensiveness of Strategic Decision Processes: Extension, Observation, Future Decisions. Academy of Management Journal, 27, pp. 345–346.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.